

تورک یوردی

تورک ادبیاقلری مرکزى هېئىتى طرفندە نشر اولتور.

جلد ۳

مارت ۱۹۲۶

نومرو ۱۷

مثنوی

استانبول تورك اوجاغنده افا اوغلى احمد بك افنديك وردكاري فوتفرانس :

تاريخي دورر آراسنده ملت

فكري وحسي جريانلرك مختلف دورلري آراسنده تاريخ بصريت، ملت جرياني دورى قدر ولود وفيضناك بريسي ارئه ايتيور .

بويوك فرانسز انقلابك انفلاقندن سوكره تىكون ايتش اولان بوجرياني تمثيل ايدن اون طقوزنجي عصر بوقضيهك شاهيدير .

هيچ بر دور وهيچ برعصر - اون طقوزنجي عصر قدر ولود وفيضناك اولماشدر .

ملت جريانه طوتيلمش اولان غرب بشري بو عصرده حقيله معجزه لر كو - تردى . ضايت بشريهك هر هانكي بر ساحة سنده هيچ بر دور وعصرده ابرار اولنه ميان موقيتلر احراز ايدلى .

ادبيات ، صنايع نفيسه ، علوم وفنون مثبتة ، تاريخ ، اجتماعيات ، فلسفه ، اقتصاديات

خير بخش بر سرعتله انكشاف ايدمرك اوندن الكي دورلرك تخميلييله ايدم مدكاري شامعله

واردى . آرتق بشريت - طبيسته ، كائناته حاكم اولمشدى ؛ ملت مفكوره سي - اوكا - خلقت

وطبيعتك اسراري آراسنده سر است طولاشمق ايجون - يكي قنادر و برمشدى ، او هر كون

بواسراردن بريسي كشف ايدمرك - كنديسي احاطه ايدن و اوزمايه قدر كندسته حاكم

اولان عوامل طبيسته ، آرتق حاكم اولمشدى ؛ قريه - دمير يوللري ، دكزه - وابورلري

ايله وهوايده طياره لري ايله حاكم اولدى .

ملت دورينك بواجهازكار نتيجه لري - بوجريانك ماهيت وطبيعتدن متولد بر حانه در ا

زيرا ملت جرياني - ماهيتي اعتباريله بيله - مثبتدر ، ياراديجي ، ياپيجي و ابداعكاردر .

ملت و وطن كي كيمهك شخصاً بنه مك امكان اوليان مجرد و ذهني مفهوملري هدف

انجاز ايتديكندن - بوجريان اساس اعتباريله غير انديشدر . استناد ايتديكي قوت - عشقدر ،

محبتدر ، فداكار قدر . آييرمق ، اختلاف ، طاغتنق ، تخريب ايتك - وئك روست

مخالفيدر . بالمكس - او طولايلايجي ، و اعمار جي در . هدف ملت و وطنك هيئت عموميه سي

اولديقتندن - يرليك و يا خود صنف انديشه لري اوكا بيكانه در اونك عشق و محبت و وطنك بوتون

قسملرني ، ملتك بوتون اولادني شاملدر ! اونك ايجون نه آريستوفران - نه بورژوا ، نه مله

ونه كويلو وارددر ! اونك نظرنده برتك و اراق موجوددر . وطن اولادى ! او بوتون

وطك و بوتون ملتك - بلا استثنا - و بلا نهایه انكشافی ، تالیسی سادت و رفاهی آرزو ایدر .
بناء علیه ملیت حریفی در ، مساوانجی در ، عدالیتی در ، اصرارچی در ، و ترقی
و تكاملی در .

جریانك روحند ، مندرج بو خصوصیتلردر كه اون طقوزنجی عصرده انقلاق ایدر رك -
یوقاریده تعداد ایتدیكمز معجزه لری ابداع ایتدی .

افندیلر ! عینی جریان بزدهده عینی معجزه لری ابداع ایتكده در . بوندن اون دوت
سنه اوله ارجاع نظر ایدكز ! اوجاغكزك ایلک قورولوش کوتی خاطر لایكز ! بر آووج
توركیلرك اطرافنده قویان اونه استهزا ، شبهه ، تردد ، استخفاف و حتی استحقار صهری
ایدی ! اونه افترا ، اسناد ، و ذم و شتم سیلابی ایدی .

توركیلر وحدتی بوز و بورلر مش . توركیلر لسانی بوز و بورلر مش - توركیلر - وطنه
اهانت ایدیورلر مش . توركیلر - دولتی اوچور و مه سوق ایدیورلر مش ! خلاصه بوز و غرنجی
برگروه كه تحلی جائز دلدرد !

فقط اون دوت سنه سوكره ؟

اون دوت سنه اول قوردیفكز اومتواضع اوحقیر و فقیر اوجاغكزك شعله سی بوكون
بوتون مملکتی قایلامش ، مملکتك هر طرفنده بر نور منبعی آجش ویانی باشنده یوز یتمش
بش اولاد تعداد ایتكده در !

بوتون دنیانك حرمت و ستایشله تقدیس ایتدیکی ردها برنجی تورکیکی اولفله افتخار
ایتدیکی تکرار ایتكدن ذوق آلیور و سیاحتلری اساسنده ایلک زیارت ایتدیکی برینه سزك
اوجاغكزدر !

فقط یالکز یومی ؟

دقت ایدیکز ! اوجاغكزك مفكوره سی - بوكون ملتك قلب و دهاننه حلول ایتمش ،
بوتون ملت بوكون اوندن مامدر و متاركه مك ایلک کونندن بوکونه قادار - تورك ملتك
براز ایدمكده اولدی بی بوكون معجزه لر - سزك مفكوره و ایدمكك ایلک مبدی انكشافندن
باشقه برشی دكادر ! بوكون اوجاغكز ملتك دوشون قفانی حس ایدن قلبی چالیشان
الی بورون آیفی اولشدور . آنقره بی زیارت ایدن اجنبی لر بوقفانك نه قدر قوتله دوشوندیکی
بوقلبك نه قدر حرارتله حس ایلدیکی ، برأل و آیفلرك نه قدر سرمنله یوردو دکلرینی مشامده
ایدر رك حیرت ایدیورلر .

فقط حیرت ایدیله مك برشی واریدر ؟

یوزاللی سنه اول عصری آوروپایی پایان عینی عامل یوزاللی سنه سوكره تورکیه بی یا مقده در .
یوقاریده دبدك كه ، لیتجیلک خصوصیتلرندن بریسه ده تكاملجیلک در ! ایشه بوتك ایچوندركه
بزم ملتیجی و هم غرنجی یز .

لیتجیلک بزی کندی قینمه کپرسک ، ماضیزه رجوعه تفحص نفس ایتك - وق ایدر

تکاملچىلىك يەنى مەجبۇلىيەت ايسە آچىلمىشقا ، طەشەرىيە طوغرىو آتەلمىشقا ، مەتادىا دكىشكە سوقايلار . بوايى جەمەلى يوروش ظاهراً متضاددر . فقط بوتضاد صرف ظاهرىدر . حقيقتە ايسە بونلر يكدىكرىنى اكال واتمام ايدر ودها دوغرىسى برىسى دىكرىنى استلزام ايدر . ماضىمىزى آراشديرمىشقا ، قىنمىزە كىرەرك كىندىمىزى تفضىل ايلمىشقا مقصدىمىز نەدر ؟ كىندىمىزى طابق ، بن ايكىمىزى اوكرىمىز ، تەبىر آخرلە شعورلاشمىشقا !

بۇ بوشلۇقنى ياپاركن كورمىيورۇكە بزم بن ايكىمىز بالخاصە رقاچ خصوصلارده بحلى ايدىيور . لسان ، ادبيات ، موسيقى ، حقوق ، دين ، عادت ، طرز مەبىشت ، طرز تفكر ، طرز تەجسس والىخ . . . فقط بوشلۇقنى آراشديرر كن بىلە اسل غايە مە بونلر اعظمى درىدە انكشاف و تكامللىرىنى تاميندر .

زىرا شەخسىت مەنەك واسطە تەجلىمى اولان بوشلۇق نە قدر انكشاف و تكامل ايدىرسە طبعىي ايله او شەخسىتدە اودرچەدە انكشاف و تكامل ايتىش اولور . فقط و تكامل وانكشافى ناسل تامين ايدىمىلر ؟ طبعىي ايله بۇدن دها مەكامل بحىطرلە مەراجەت ايدىرك انمىوز جلىرە ومە تودلر آراقلە ! !

مثلاً بزملىك اك طبعىي ، واك محرم ترجاز اولان لسانك انكشافى تامين ايتىدىرك ايتىرسەك ناسل حركت ايدىمىز ؟ طبعىي ايله باشقا بۇدن دها مەكامل مەكامل انمىوز جلىرە ويوللرە يېرىو اولقلە ! !

ايشتە بورادە اليوم برچوقرىنى مشغول ايدىن رەشەلە تەماس ايدىيور . بزمە دىيورلرە : « مادامكە بوتون ملت ، بوتون دوات توركىي اولدى ، مادامكە مەكوردىز تحقىق ايتىشدر ، آرتقى تورك اوجاقلرە نە لزوم واردر ؟ » بوترز تفكر دوغرىمىدر ؟ تورك اوجاقلرە آرتقى احتياج قالمەشمىدر ؟ توركىيلىك جريانشەدە ھربكى جرياندە اولدىنى كې ايكى دورك يكدىكرى تەقىب ايتىش طبعىيدر . شىمىدىيە قدر بوجريان هنوز برنجى دورندە قالمىشدر كە زمين حاضرلامق چاللىقلىرى قالدىروب ر ساپان كىچىرىمىشقا مەبارندر .

افندىلر ! شىمىدىيە قدر بزم بونلر كى يادىمىز تورك واراقنى اثبات ايتىشقا مەبارندى . توركىيلىك جريانشەدن اول تورك انكار ايدىلمىشقا ايدى ويالكىز باشقا لرى طرفندىن دكل توركىيلىك كىندى طرفندىن دىنى انكار ايدىلمىشقا ايدى . بابالارمىز توركىيلىك ادراك ايتىشەدن اول اولوب كىتىلر . بونلردىن كېم اولدىلر صورو لىمى زمان - الجماله اسلام - دىمىشقا باشقا جواب آلمەمىزدى ! تورك مورخلىرى طرفندىن يازىش اولان تورك تاريخلرندە - تورك تەزىف و تحقىق ايدىلدىوردى « اترك بى ادراك » كې تركىلرە تاريخلر بزمە تصادف ايتىشقا اندردىلر . حتى خلق آراسىندە بىلە - تورك حقيقتە يك غايىظ كەلر قوللانمى عادت اولمىدى . بزملىر واردى كە تورك تەبەسندىن اولانلر كىندى مەبىلر ايله فخر ايتىشكارى حالە تورك اولدىنى سويلمىشقا چىكىلدىوردى !

مختلف طاملك تائىرى ايله حصەلە كلىش اولان بوحالت روحىە ملت نطقە نظرندىن يك

وخیمدی، یتک نهلکلی ایدی .

تورک وارلمی انکار و تحقیر ایدلدیکی کی اوکا عائد هرشی ده انکار و تحقیر ایدلدیکده ایدی باکوده برتوریکه لسانی اولدیغنی و بولسانکده بر صرف و نحوی اولدیغنی اثبات ایدنجیه قدر باشمده قیامتله قوپدی ! ! کذا استانبول دارالفنوننده بر تورک تاریخی درسی و برلسی لزومی آکلایدیرنجیه قدر بن ، مرحوم ضیا ودیکر آرقداشلیریز آقی قازادن سچدک ! نهایت و بر جوق زحمتلردن صوکره - واصل اولدیغیز نتیجه - قونفرانس شکنده غیر مجبوری هفته ده بر کره درس و برلسنه رضا کوسترلدی ! دولت آداملرینه کلنجه تورک نامی اونلرایچون احتراز ایدلسی لازمکن بر آتشدی ! کندیلرینه دندار دینلردن بحث بیله ایتمیورم ! بونلر تورکچیلیکی کفر بیله عدایدرلردی . رکورد استانبول تورک اوچاغنده ملیته طایفه و بر دیکم بر قونفرانسک فرداستنده خوجالردن بریسی بایزید جاممده تجدید نکاح ایتمککم لزومندن بحث ایتدی ! تورک کنتلهلری آراسنده دخی تکون ایتمش اولان بو تخریبکار ذهینی قدرمق لازمیدی ! ایشته بزم شمدی به قادار یایدیغیز عملیه !

بوکون تورک نامی شرف و حیثیت علمی اولمشدر ؛ و هرکس اوز طاشیققله افتخار ایدر . تورکچیلرک استحصال ایتدیکی بونتیجه بویوکدر ، قیمتلیدر ، فقط بوکار غماتورکچیلک حریانک ایلک دوره سی در ، میخانیکی و حاضر لایمه دوریدر .

پونی مطلق ایکنجی یعنی اکوپ بیچمک دوری تمقید ایتلیدر . تورکچیلی قبول ایتدیرمک کفایت ایتیز . برده تورکچیلی تشکیل ایدن عوامل و وثراتک نهدن عبارت اولدیغنی تثبیت و اونلرک انکشافی تأمین ایتک لازمدر . یوقاریده دیدک که بواجرا عوامل ، تورک لسانندن ، ادبیاتندن ، بدعیاتندن حقوقندن اقتصادیاتندن ، دینندن ، تاریخندن ، الخ .. دن عبارتدر . بوکون بو ساحه لر هنوز مجهول برحاله قالمده در . هنوز اونلرک تماس ایتک باشلادق .

ایشته افندیلر ! تورک اوچاقلرینک ایکنجی دور فعالیتک موضوعلری ! نه وایع بر ساحه بوساحه ده طرلاشوب بر نتیجه واره بیلمک نه قادار غیرت ، نه قادار مساعی و نه قادار زمان ایتیر ! بناءءایه - تورک اوچاقلرینک حیاتی هنوز توکنمه مشدر . افندیلر ! عکسنه اوله ورق ادعا ایدم بیلیرک او هنوز یک یکی باشلایور و بالخاصه بوندن صوکره یا شاه مقدر .

ایشته اوچاقلر آننهیسی اولان بومبارک اوچاغک بکا تلغین ایتدیکی فکرلر یترک سناسزک آقابکار یکز اولان بزلردم و قتیل بومبارک منچمدن نور والهام آلیوردق ؛ اونور والهام در که حیاتمک رهبری اولمشدر . فقط طبیعتک غدار بر حکمی ایله وسنه لر کچرکجه بونور والهام طبیعتله قوت و طراوتی غائب ایتکده در . آم ! نه اولوردی . ! کوته نک فا اوستی کی بزی ده - حرکار برال اوتوز یاشمزه اعاده ایتسیدی و بزده یکیدن باشلایه ورق آرا کزده چالیشمغه قویولسه یقدق ! سزک یاپه جقکیز ایشلر بزلر نسبتاً نه قادار مہدر ! بزه دوشن وظیفه تمیزک یایق چالی بی چیرینی قالدیرمقدی ! سز ایسه اکه جکسکیز ، بیچه جکسکیز ! فقط امین اولکیز که سزه حسد دکل یالکیز غیظه ایدیوروز . زیرا سزی اگر ، بجز کوردورکن بر آزده بزاقتخارحسی طوبیوروز . وسزک موفیتکزه دعا ایدرکن بر آزده کندیجک تمادیمیزی دوشونیوروز ؛ »